

Татарстан Республикасы
Аксубай муниципаль районының
Яңа Ибрай авыл жирлеге
башкарма комитеты

КАРАР

19.06.2020 ел

№ 5

Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының
«Яңа Ибрай авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясендә
жирләү эшен оештыру турында

"Жирләү һәм жирләү эше турында" 12.01.1996 ел, №8-ФЗ Федераль закон,
"Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында"
06.10.2003 ел, №131-ФЗ Федераль законның 14 статьясы, МДК 11-01.2002 Россия
Федерациясендә зиратларны жирләү һәм карап тоту тәртибе турында
рекомендацияләр, РФ Баш дөләт санитар табибының 28.06.2011 ел, №84 карары,
"Зиратларны, биналарны һәм корылмаларны урнаштыру, урнаштыру һәм карап
тотуга гигиеник таләпләр" 2.1.2882-11 РФ СанПиН, Татарстан Республикасы Аксубай
муниципаль районы «Яңа Ибрай жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставының 48
статьясы нигезендә, Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Яңа
Ибрай авыл жирлеге Башкарма комитеты

КАРАР БИРӘ:

1. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Яңа Ибрай
жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясендә ритуаль хезмәтләр күрсәтүне
оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту тәртибен кушымта нигезендә расларга.
2. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Аксубай муниципаль районы
Яңа Ибрай авыл жирлеге Башкарма комитетына йөкләргә.

Татарстан Республикасы
Аксубай муниципаль районының
Яңа Ибрай авыл жирлеге
Башкарма комитеты җитәкчесе

Ф.Х.Кәбиров

Татарстан Республикасы Акsubай муниципаль районының «Яна Ибрай авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясендә ритуаль хезмәтләр күрсәтүне һәм күмү урыннарын карап тоту тәртибе

1 нче бүлек. Гомуми нигезләмәләр

1. Әлеге тәртип "Жирләү һәм жирләү эше турында" 12.01.1996 ел, №8-ФЗ Федераль закон, шулай ук Россия Федерациясендә зиратларны жирләү һәм карап тоту тәртибе турында МДК 11-01 2002 Рекомендацияләр нигезендә, "Зиратларны, биналарны һәм жирләү өчен билгеләнгән корылмаларны урнаштыру, оештыру һәм карап тотуга карата гигиеник таләпләр" СанПин 2.1.2882-11 Россия Федерациясе Баш санитар табибының 28.06.2011 ел., 84 нче номерлы карары белән расланган, "Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 06.10.2003 ел, №131-ФЗ Федераль закон нигезендә эшләнгән.

2. Әлеге Тәртип Татарстан Республикасы Акsubай муниципаль районының «Яна Ибрай авыл жирлеге» муниципаль берәмлегенә гамәлдәге һәм яңа төзелә торган барлык зиратлары территориясендә жирләү эшен оештыру нигезләрен, күмү урыннарын карап тоту кагыйдәләрен билгели, мәтләрне (жәсәдләренә), үлгән яки һәлак булган күмүгә (күчереп жирләүгә) бәйлә мөнәсәбәтләренә жайга сала.

3. Әлеге Тәртип Татарстан Республикасы Акsubай муниципаль районының «Яна Ибрай авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясендә урнашкан барлык зиратларда да гамәлдә һәм барлык хужалык итүче субъектларның, оештыру-хокукый формаларына бәйсез рәвештә, шулай ук аларга йөрүче гражданныр тарафыннан үтәлергә тиеш.

4. Зират - үлгән яисә һәлак булган мәтләрне (жәсәдләренә) һәм һәлак булганнарның көлен күмү өчен билгеләнгән жирләү билгеләнешендәге объект, шулай ук үлгән кешеләрне күмү һәм ритуаль хезмәтләр күрсәтү өчен билгеләнгән биналар, корылмалар һәм башка объектлар.

5. Жирләү урыннары алып торучы һәм каберлекләренә күмү өчен билгеләнгән жир участкалары зиратларны күмү зонасын тәшкил итә. Татарстан Республикасы Акsubай муниципаль районының «Яна Ибрай авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге зиратлары муниципаль милек булып санала.

6. Зират янәшәсендәге территориядә яңа объектлар урнашырга, төзелергә һәм гамәлдәге административ-хужалык, энергетика һәм ярдәмче билгеләнештәге объектлар, дини корылмалар, парковка зоналары реконструкцияләнергә мөмкин

корылмалар, парковка зоналары. Жирләү урыннары булмаган территорияләр һәм жирләү өчен билгеләнгән объектлар Россия Федерациясенең шәһәр төзелеше законнары таләпләре нигезендә зиратның милек комплексын формалаштыралар.

Башка хужалык итүче субъектлар карамагында булган корылмалар астындагы жир кишәрлекләре аерымланган, уникаль кадастр номерларына ия һәм Россия Федерациясенең гамәлдәге законнары нигезендә һәм срококка бирелә.

7. Үлгәннәрнең яисә һалак булганнарның мәетләрен (жәсәдәләрен) күмүне (алга таба- мәетләрне күмү) Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Яңа Ибрай авыл жирлеген» муниципаль берәмлегенә зиратында үлчеләрнең (вафат булганнарның) тәннәрнең лаеклы мөнәсәбәт һәм халыкның санитар-эпидемиологик иминлеген тәмин итү максатларында башкаралар.

8. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Яңа Ибрай авыл жирлеген» муниципаль берәмлегенә зиратларында мәетләрне күмү, жәсәдләренә эксгумацияләү, кабер корылмаларын урнаштыру (алмаштыру) эшләре Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Яңа Ибрай авыл жирлегенә башкарма комитеты (алга таба - вәкаләтле орган) карары буенча әлегә Тәртип нигезендә башкарыла.

2 нче бүлек. Зиратларны төзекләндерү һәм эш оештыру буенча төп таләпләр

9. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Яңа Ибрай авыл жирлеген» муниципаль берәмлегенә зиратлары - муниципаль, гореф - гадәтләре буенча- жәмәгать, жирләү тибы буенча - традицион һәм динле булып торалар.

10. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Яңа Ибрай авыл жирлеген» муниципаль берәмлегенә зиратлары күмүне гамәлгә ашыру өлешендә өч типтагы: ачык, буш жирләүләр өчен ябык һәм ябык.

Ачык зиратлар - зиратлар яна жирләү урыннары булдыру өчен жир кишәрлекләре булган, анда күмү эшләре чикләнмәгән рәвештә башкарыла.

Буш жирләүләр өчен ябык зират - яна жирләү урыннары булдыру өчен буш жир кишәрлекләре булмаган зират, э күмү, урыннар булган очракта гына, гамәлдәге каберләргә генә башкарыла.

Ябык зиратлар - мәетләрне жирләми торган зиратлар. Зиратның статусы турында карар Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Яңа Ибрай авыл жирлегенә Башкарма комитеты тарафыннан кабул ителә.

11. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Яңа Ибрай авыл жирлеген» муниципаль берәмлегенә территориясендә зиратларны төзекләндерү, аларны тиешле тәртиптә тоту, жирләүнең санитар нормаларын үтәү, кирәкле хезмәт күрсәтүче персонал белән тәмин итү жирләү эше мәсьәләләре буенча махсус хезмәт тарафыннан тәмин ителә.

12. Яңа жирләү урыннары (яңа зиратлар) булдыру турында карар Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Яңа Ибрай авыл жирлегенә Башкарма комитеты карары белән кабул ителә.

13. Зират территориясен күмү ысулына карамастан, функциональ зоналарга бүлеләр:

- 1) керү;
- 2) йола (ритуал);

- 3) административ-хужалык;
- 4) жирләү зонасы;
- 5) зират периметры буенча яшел саклау зонасы.

14. Зиратларның керү зонасында каралырга тиеш:

1) керү төркеме (аерым керү - чыгу транспортка һәм килүчеләр өчен керү-чыгу), зиратның һәм жирләү эшен оештырган өчен вәкаләтле органның исемен күрсәтеш;

2) керү төркемен яктырту;

3) аерым хужалык керүе;

4) чүп жыю өчен урналар;

5) административ биналар, участоклар, юллар, тарихи һәм мемориаль каберлекләр, гомуми кулланылыштагы урыннар һәм су үткәру краннары (техник ихтыяжлар өчен су тупланган баклар) белән схематик план;

6) администрация игъланнары һәм боерыклары, зиратларга бару кагыйдәләре, гражданның хокуклары һәм бурычлары өчен белешмә-мәгълүмат стенды;

Керү зонасында жирләү сервисының башка объектлары һәм килүчеләр өчен ял урыннары урнашырга мөмкин.

15. Матәм процессиаларының тоткарлыксыз үтүе өчен зиратлардагы капкалар киңлеге 4,0 метрга кадәр булырга мөмкин. Калитканың киңлеге 1,2 м.

16. Зиратларның ритуаль зонасын төп керү юлы һәм административ-хужалык зонасы янында урнаштырырга кирәк.

Ритуаль зонада матәм йолалары һәм хушлашу, дини биналар һәм корылмалар, ижтимагый эһәмиятгәгә һәйкәлләр, япма белән ял итү өчен мәйданчыклары, урналар тапшыру заллары урнаштыру мөмкин.

Жәмәгать зиратлары секторларында хәрби каберлекләр өчен хәрби хөрмәт бирү өчен мәйданчыклар каралырга мөмкин.

17. Административ-хужалык зонасы-административ-көнкүреш бинасы, матди һәм инвентарь складлары урнашкан зират территориясенә бер өлеше. Аның өчен аерым керү каралган.

18. Зиратлар жиһазландырылырга тиеш:

1) чүп-чар жыю урыннары белән контейнер мәйданчыклары;

2) су сибү суүткәргеч яки тупланма бак белән су белән техник ихтыяжлары өчен;

3) автостоянка.

19. Зиратлар территориясе коймаланырга тиеш.

20. Жирләү зонасы зиратның төп функциональ өлеше булып тора. Барлык төр зиратлар өчен жирләү зонасы мәйданы зиратның гомуми мәйданының 65-75% ыннан да ким булмаска тиеш.

Жирләү зонасының планлаштыру структурасы элементлары булып кварталлар, секторлар һәм күмелгән урыннар участкалары тора.

Кварталлар 3,0 м киңлектәгә каты өслекле эчке юллар белән бүленгән. Квартал эчендәгә секторлар киңлеге 1,2 м. га кадәр булган каты өслекле аллеялар белән бүленә.

Эчке юллар һәм зиратлар аллеялары салганда участкадагы иң ерак кабердән алып юлга яки аллеяга кадәр араны 50 м. га кадәр кабул итәргә кирәк.

21. Зиратларда бер кешелек (ялгыз) каберлекләр, якин туганнар каберлекләре, гаилә (нәселдәшләр) күмелгән урыннар, дәрәжәле, хәрбиләр, туганнар каберлегә (гомуми) жир кишәрлекләре каралырга тиеш.

22. Зиратлар периметры буенча хужалык эһәмиятенә ия булган божра (әйләнеш) юлы һәм зиратны визуаль яклауны тәэмин итәргә, торақ ягыннан күзәтүне ябарга тиешле мораль (яшел) саклау зонасы оештырырга киңәш ителә.

23. Күмелгән урыннарда булу өчен тәкъдим ителә торган вакыт: май аеннан сентябрь аена кадәр 8: 00 дән 17: 00 гә кадәр.

24. Зират администрацияләренә эш режимы һәр көнне 08: 00 дән 17:00 гә кадәр.

3 нче бүлек. Зиратларда жирләү урыннары һәм аларның төрләре

25. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Яңа Ибраһим авыл жирлегә» муниципаль берәмлегенә барлық зиратларында кремацияләнгән мәетләргә күмү, санитар-эпидемиология нормалары һәм кагыйдәләре нигезендә, гореф-гадәтләренә һәм диненә карап, жиргә (табутларда, табутсыз) башкарыла.

26. Жирләү урыннары зиратның билгеләнгән планировкасы нигезендә билгеләнә.

27. Зиратлар территорияләрендә, диннәре буенча, үлгән яки һәлак булган мәетләргә жирләү өчен аерым участкалар яисә секцияләр дә төзелергә мөмкин, алар шулай ук киртә ысул белән дә, киртәсез ысул белән дә күмелергә мөмкин.

28. Жирләү урыннары түбәндәге төрләргә бүленә:

- 1) бер кешелек (ялгыз);
- 2) якин туганнар;
- 3) гаилә (нәселдәшләр);
- 4) дәрәжәле
- 5) хәрбиләр;
- 6) туганнар каберлегә (гомуми).

Жирләү урыннары өчен жир кишәрлекләре түләүсез нигездә бирелә.

29. Бер кешелек (ялгыз) күмелгән урынның күләме 2,0 м x 2,0 м x 1,0 м тәшкил итә (озынлыгы, тирәнлегә, киңлегә).

30. Якин туганнар каберлекләре мәрхүмне жирләү өчен зиратлар территориясендә шул ук урында ире, хатыны яки якин туганы күмелүне гарантияләү өчен бирелә. Якин туганнар каберлегә урыннары мәетне жирләгәндә бирелә. Туганнар каберлегә теркәлгән затка киләчәктә бу жирләү урынында жирләнү хокукы бирелә, шулай ук мәрхүмнең туганнары күмелгән урында жирләү рөхсәт ителә.

Якин туганнары урыннарында күмү (гамәлдәге каберләргә күмү) әлегә кабергә соңгы күмү мизгеленнән 15 елдан да иртәрәк булмаган вакытта рөхсәт ителә.

31. Гаилә (нәселдәшләр) жирләү - ул жәмәгать зиратларында үлгән ике һәм аннан да күбрәк якин туганнарын жирләү өчен аерым жир участкалары.

Якин туганнарына карый ире, хатыны, балалары, ата-аналар, уллыкка алынганнар, уллыкка алуучылар, бертуган абыйлары, бертуган апалары, оныклары, бабайлар, әбиләр.

32. Гаилә (нәселдәшләр) жирләү өчен жир участогы бирү (резервлау) өчен кызыксынучы зат (мөрәжәгать итүче) жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәткә гаилә жирләү урынын алдан билгеләү өчен мөрәжәгать

итә һәм гаилә жирләү урынын алдан килештерү акты төзелә. Жирләү урынын алдан килештерү актында жирнең урнашу урыны (зиратның исеме, квартал номеры, сектор, участок), куллану күләме һәм шартлары (турыдан-туры яки киләчәк күмелү өчен) күрсәтелә. Алдан килештерү акты ике нөсхәдә төзелә, шуларның берсе гариза бирүчегә тапшырыла.

33. Гаилә (нәселдәшләр) күмелү урыны бирү мәсьәләсен хәл итү өчен вәкаләтле органга түбәндәге документлар бирелә:

1) гаилә (нәселдәшләр) күмелгән урында күмү (күчереп күмү) күздә тотыла торган затлар даирәсен күрсәтеп, гаилә жирләвен булдыру өчен урын бирү турында гариза;

2) паспорт яиез мөрәжәгать итүченең шәхесен таныкларчы башка документ күчәрмәсе, төп нөсхә кушымтасы белән;

3) гаризада күрсәтелгән затларның туганлык дәрәжәсен раслаучы документлар күчәрмәләре, төп нөсхәләр кушымтасы белән;

4) жирләү урынын алдан килештерү акты.

Әлеге тәртиптә каралмаган башка документларны бирүне таләп итү рөхсәт ителми.

Барлык бирелгән документлар, әлеге статьяда күрсәтелгән документларны тапшыру көнендә, аларны кабул итү датасы турында тамга белән, гариза бирүчегә тапшырыла торган исемлек буенча кабул ителә.

Вәкаләтле орган тапшырылган документларны исәпкә алуны һәм саклауны тәмин итә.

34. Гаилә (населдәшләр) жирләү өчен урын бирү яисә аны бирүдән баш тарту турында карар мөрәжәгать итүче жирләү эше мәсьәләләре буенча вәкаләтле органга (жирләнгән көнгә кадәр бер көннән дә соңга калмыйча) үлем турында медицина таныклығын яисә үлү турында таныклыкны бирү көнендә кабул ителә, ЗАГС органнары тарафыннан бирелә торган документлар, шулай ук әлеге тәртипнең 33 пункттында күрсәтелгән документлар.

35. Гаилә (населдәшләр) жирләү урыны күләме (туган жирләү өчен түләүсез бирелә торган урынны исәпкә алып) 12 кв. м дан артмаска тиеш.

36. Гаилә (населдәшләр) жирләү урынын резервлау өчен туган жирләү өчен түләүсез бирелә торган урын күләменнән артып киткән (алга таба - жирләү өчен урын резервлау) өчен Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Яңа Ибрай авыл жирлегә Башкарма комитеты карары белән билгеләнгән күләмдә бер тапкыр бирелә торган түләү алына.

37. Гаилә (населдәшләр) жирләү өчен урын бирү турындагы карар мөрәжәгать итүчегә әлеге тәртипнең 34 пункттында билгеләнгән вакытта тапшырылырга яисә почта аша аны тапшыру турында хәбәрнамә белән жибәрелергә тиеш (алга таба - хәбәрнамә белән жибәрелә).

38. Гаилә (населдәшләр) жирләү өчен урын бирүдән баш тарту турындагы карар, баш тарту сәбәпләрен күрсәтеп, мөрәжәгать итүчегә әлеге тәртипнең 34 пункттында билгеләнгән срокта хәбәрнамә белән тапшырыла яки жибәрелә.

Гаилә (населдәшләр) жирләүгә урын бирүдән баш тарту түбәндәге очракларда рөхсәт ителә:

1) мөрәжәгать итүче гаилә жирләвен булдыру (резервлау) өчен тәкъдим ителгән урыннардан баш тартты;

2) мөрәжәгать итүче зиратның структур үзенчәлекләре һәм зиратның архитектур-ландшафт мохите белән бәйлә рәвештә гаилә жирләвен булдыру (резервлау) өчен бирелмәгән урынны алу теләген белдерде;

3) мөрәжәгать итүче әлегә Тәртипнең 33 пунктында күрсәтелгән документларны тапшырмаган.

Мөрәжәгать итүче гаилә жирләвен булдыру өчен суд тәртибендә урын бирүдән (резервландан) баш тартуга шикаять бирергә, йә кабат гаилә жирләвен булдыру өчен урын бирүдән (резервландан) баш тарту өчен нигез булган хәлләрне бетергәннән соң гаилә күмелеше булдыру өчен урын бирү турында гариза белән мөрәжәгать итәргә хокуклы.

39. Зиратларда дәрәжәле күмелгән урыннар өчен аерым участоклар каралырга мөмкин.

40. 5 кв. метрдан да ким булмаган дәрәжәле күмелгән участокларда жирләү дәүләт, ижтимагый оешмалар һәм гражданныр тәкъдиме буенча башкарыла.

41. Зиратларда Бөек Ватан сугышында катнашучыларны, шулай ук кораллы конфликтларда һәлак булганнарны жирләү өчен аерым участоклар оештырылырга мөмкин. Әлегә участокларда жирләү үлгән кешенең хәрби хәрәкәтләрдә катнашуын раслаучы документлар күрсәткәндә башкарыла.

42. Жәмәгать зиратларында өстенлекле дин (конфессиональ) билгеләре буенча вафат булганнарны күмү өчен участоклар каралырга мөмкин. Жирләү урыннарының әлегә участкаларын жирләү урыннары бары тик бер дин тоткан, үлгән кешеләрне жирләү өчен генә билгеләнгән дин тотучы зиратларда жирләү урыннарыннан асырга кирәк.

4 нче бүлек. Мәрхүмнәрне жирләү тәртибе

44. Зиратларда мәрхүмнәрне жирләү әхлакый һәм санитария таләпләренә каршы килми торган горезф-гадәтләр һәм йолалар нигезендә, үлгән яисә вафат булган (жәсәдләрен) күмү буенча йола гамәлләре, мәетнең гәүдәсен (жәсәдләрен) күмү юлы белән (кабергә күмү, склепка) яки мәетнең яндырган көлен сакланатырган савытында (кабергә күмү, колумбарийда) үткәру юлы белән башкарыла.

45. Гамәлдәге законнар нигезендә, аның вафатыннан соң һәр кешегә, аның ихтыяр белдерүен исәпкә алып, жирләү, мәетне (жәсәдләрен) яки туфракны жирләү өчен бушлай жир участогы бирү гарантияләнә.

Зиратларда урыннар мәетне (жәсәдләрен) яки үлгән яки вафат булган затның мәетнең жирләү өчен бирелә. Шушы зиратта жирләnmәгән затлар истәлегенә кабер корылмалары урнаштыру рөхсәт ителми.

46. Мәетләренә жирләү бары тик дәүләт үрнәгендәге үлү турындагы таныклык яки билгеләнгән үрнәктәге перинаталь үлем турында медицина таныклығы нигезендә генә башкарыла.

47. Зиратларда үлгәннәрне күмү эше мәсьәләләре буенча махсушлаштырылган хезмәт көче белән яисә үлгән кешене күмү бурычын үз өстенә алган зат тарафыннан башкарыла; эшне башкару технологиясен вәкаләтле орган тарафыннан тикшереп торыла.

48. Мәрхүмне жирләү өчен жир кишәрлегә күләме (жирләү урыны) зират статусыннан һәм буш урыннардан чыгып, вәкаләтле орган тарафыннан билгеләнә.

49. Мәрхүмне жирләү өчен яңа (буш) участок биргәндә жирләү урынының бөтен озынлыгы буенча дүрт якның берсеннән кабер янына иреккә керү тәэмин ителергә тиеш. Кабергә буш керү мөмкинлеген тәэмин итә торган үтүенң киңлегә 0,5 м дан да ким булмаска тиеш.

50. Каберлекләр, кагыйдә буларак, зират территориясен рациональ файдалануны исәпкә алып, эзлекле тәртиптә башкарыла. Жир участогы, аның күләме һәм жирләү урыны, вафат булган затның һәм мәетне жирләү бурычын үз өстенә алган затның ихтыярын исәпкә алып (мөмкинлекләр булганда), вәкаләтле орган тарафыннан билгеләнә.

51. Жирләү зиратның буш жирләрендә дә, туганнар каберлекләренең буш урыннарында да, гамәлдәге турыдан-туры булган кабергә дә башкарыла ала.

Гамәлдәге каберләргә үлгәннәрне күмү (алга таба- гамәлдәге каберләргә күмү) минеральләшү чоры тәмамлангач кына, ләкин соңгы күмү вакытыннан 15 елдан да иртәрәк түгел, башкарыла.

52. Якын туганнары жиренең буш участогында үлгәннәрне жирләү бары элек бирелгән чикләрдә генә рөхсәт ителә.

53. Булган якын туганнары каберлегенең буш урынында һәм турыдан-туры булган каберлекләргә жирләү, минерализация чоры узганнан соң, жирләү урыны өчен җаваплы гражданның шәхси гаризалары буенча, тиешле документлар булганда яки жирләү урыны өчен җаваплы затларны жирләү бурычын үз өстенә алган затлар гаризасы буенча гына башкарыла.

Тиешенчә теркәлмәгән туганлык урыннарының буш урыннарында яисә күмелгән урын өчен җаваплы зат турында күмелүләрне теркәү Кенәгәсендә вәкаләтле органда исәпкә алу белешмәләре булмаган очракта үлгәннәрне жирләмиләр.

54. Жирләү урыны өчен җаваплы кеше үлгән очракта, аны үлгән кеше исән чакта карап торган кабергә күмү максаты белән, вафат булучыны күмү бурычын үз өстенә алган зат вәкаләтле органга билгеләнгән үрнәктәге әлеге кабергә күмү турында таныклыкның оригиналын тапшырырга тиеш.

55. Каберне казып алу участка һәм вәкаләтле орган тарафыннан күрсәтелгән чикләрдә тиешле рөхсәт алынганнан соң гына башкарыла.

56. Мәетләрне (жәсәдләрне), үлгән яки вафат булган мәетен күмү тиешле рөхсәт алганнан соң гына һәм вәкаләтле орган белгечләре контролендә башкарыла.

57. Каберне казып алуга һәм мәетне күмүгә рөхсәт алу өчен үлгән кешенең ихтыярын башкаручы яки мәетне жирләү бурычын үз өстенә алган зат билгеләнгән үрнәктәге гариза белән вәкаләтле органга шәхсэн мөрәҗәгать итә.

58. Гаризага түбәндәге документлар һәм аларның күчермәләре теркәлә:

1) яңа урында күмелгән вакытта:

- дөүләт үрнәгендәге үлем турында таныклык яки билгеләнгән үрнәктәге перинаталь үлем турында медицина таныклығы;

- мөрәҗәгать итүче паспорты.

Яңа урында күмелгән очракта гариза вәкаләтле орган белгечләре тарафыннан зиратта жирләнү урынына чыгып карала; жирләү һәм күмү урынын урнаштыру мөмкинлегенә билгеләнә, шуннан соң гаризада тиешле билге-киләштерү куела; күмүгә гариза мөрәҗәгатьтән соң бер тәүлектән дә артмый эчендә карала һәм килештерелә;

2) гамәлдәге булган кабергә күмгәндә (гариза жирләү урыны өчен җаваплы заттан гына кабул ителә):

- үлем турында таныклык яки билгелэнгән үрнәктәге перинаталь үлем турында медицина таныклығы;

- күмү урыны өчен җаваплы затның паспорты;

- билгелэнгән үрнәктәге жирләү турында таныклык;

3) гамәлдәге каберлеккә мәетнең яндырган көлен сакланатырган савытында жирләгәндә (гариза жирләү урыны өчен җаваплы заттан гына кабул ителә):

- үлем турында таныклык яки билгелэнгән үрнәктәге перинаталь үлем турында медицина таныклығы;

- күмү урыны өчен җаваплы затның паспорты;

- билгелэнгән үрнәктәге жирләү турында таныклык;

- кремация турында, кайсы крематорийда һәм мәетнең жәсәдләре кайчан кремациялэнгән булуын күрсәтеп, гариза бирүчегә кремацияләү соң мәетнең яндырган көлен сакланатырган савытында бирү фактын раслаучы, белешмә;

4) тормышта әлеге кабергә күмелү турында таныклығына ия булган мөрхүмне гамәлдәге каберлеккә күмгәндә:

- күмелү урыны өчен җаваплы затның үлем турында таныклык;

- күмү урыны өчен җаваплы вафат булган кешенең жирләү бурычын үз өстенә алган затның паспорты;

- билгелэнгән үрнәктәге жирләү турында таныклык. Таныклык булмаган очракта, мәетне гамәлдәге кабергә күмүне теркәү кенәгәсендә булган архив белешмәләре нигезендә башкарылырга мөмкин.

59. Ир-хатыны, балалары, ата-аналары, уллыкка алынган яки уллыкка алынган һәм күмелгән урын өчен җаваплы кеше. тиешле гариза белән мөрәҗәгать итү мөмкинлеген булмаганда, гамәлдәге каберлеккә күмелү турындагы карар мөрхүмнең якин туганы гаризасы нигезендә вәкаләтле орган житәкчесе тарафыннан кабул ителергә мөмкин.

60. Булган каберне жирләү турындагы гариза вәкаләтле орган вәкиле тарафыннан зиратта карала, исәпкә алу мәгълүматлары тикшерелә, жирләү күздә тотыла торган урынга чыгу башкарыла, теркәү мәгълүматлары фактик мәгълүматлар белән чагыштырыла һәм, алар туры килгән очракта, әлеге урында жирләү мөмкинлеген билгеләнә, шуннан соң, гамәлдәге кабергә күмү жирләү урыны өчен җаваплы кеше ризалыгы булган очракта, гаризада тиешле билге-киләштерү куела.

Гамәлдәге кабергә жирләүгә килешү алу өчен түбәндәге сәбәпләр аркасында баш тартырга мөмкин:

- күмү урыны өчен җаваплы зат булмау яки гамәлдәге кабергә жирләүгә аның ризалыгы булмау;

- якин туганыңа үлем турында таныклык оригинал яки архив белешмә булмау;

- күмелү урынында факттагы мәгълүматларның теркәү урыны белән тәңгәл килмәү;

- якин-тирәдәге каберлекләренң тынычлыгын бозу куркынычы;

- яндагы кабер корылмаларына зыян китерү куркынычы;

- кабер казу эшләрен башкаручы затларның тормышына һәм сәламәтлегенә куркыныч янау;

- зиратны тышкы төзекләндерү объектларына зыян китерү мөмкинлеген.

61. Жирләү (гамәлдәге кабергә жирләү) турындагы гаризаны карап

тикшергәннән соң, вәкаләтле орган белгече тарафыннан гариза вәкаләтле орган администрациясенә тапшырыла, анда мөрәжәгать итүченең жирләү хокукы, тапшырылган документларның тулы булуы һәм кирәкле килешүләрнең булуы тикшерелә.

Уңай билге-килешү булмаган очракта, зиратта вәкаләтле орган белгече килешүдән баш тартуның нигезле булуы тикшерелә

62. Мөрәжәгать итүченең жирләүгә хокуклы булуын тикшерү тәмамланганнан соң, мөрәжәгать итүчегә кабер казу яки рөхсәт бирүдән баш тарту, вәкаләтле органның вазыйфаи затына тиешле виза салу юлы белән бирелә. Кабер казуга рөхсәт бирүдән баш тарткан очракта, мөрәжәгать итүче ачыкланган житешсезлекләрне юкка чыгарырга һәм гариза белән кабат мөрәжәгать итәргә хокуклы.

63. Мөрәжәгать итүче алынган рөхсәт белән зиратта вәкаләтле орган белгечләренә мөрәжәгать итә, шуннан соң мөрәжәгать итүче һәм кабер казуны хәл итүче затлар кабер казуның куркынычсызлыгы техникасы буенча мәжбүри инструктаж уза һәм зиратның инфраструктурасына һәм күрше жирләү урыннарына зыян китергән өчен журналда эшләр башкаруга рөхсәт язую өчен шәхси жаваплылык турында кисәтелә.

64. Мәрхүмне күмү бурычын үз өстенә алган зат һәм турыдан-туры кабер казу эшен башкарачак затлар зиратның эш режимын исәпкә алып эшләр башкарырга рөхсәт ителә.

65. Кайгылы йөрү узган яки кабер казыла торган урын янында жирләнгән очракта, жир эшләре яки кабер корылмаларын урнаштыру эшләре туктатыла.

66. Кабер казып алу эшләрең тәмамланганнан соң вәкаләтле орган белгече тарафыннан санитария нормаларына һәм рөхсәт бирү документларына, шулай ук тирә-юньдәге чисталык һәм тәртипкә туры килү предметына эзерләнгән кабер карала. Гаризада туры килгән очракта, билге ясала, аның нигезендә, мәрхүмне күмү өчен жирләү процессиягә рөхсәт ителә.

67. Мәетне турыдан-туры жирләү вакыты вәкаләтле орган белгече тарафыннан, үлгәннәрне жирләүне контрольдә тоту һәм башка жирләү процесслары белән кисешүне булдырмау максатларында күрсәтелә.

68. Күмелгән урынга чыгып, вәкаләтле орган белгече күмгәннән соң каберлекләрне, каберлекләрне һәм аның янәшәсендәге территорияне чисталык, тәртип, санитария-эпидемиология таләпләренә туры килү, тирә-юньдәге каберлекләрнең, кабер өсте корылмаларының һәм зиратның инфраструктурасының сакланышы һәм тынычлыгы буенча каберләрне карап тикшерә, шуннан соң кабер казу рөхсәтнамәгә тиешле билге куела.

69. Мәетне күмгәннән соң, барлык тамгалары белән күмүгә гариза вәкаләтле орган вәкиленә тапшырыла, бу жирләүне башкару бурычын үз өстенә алган затка жирләү турында таныклык бирү өчен нигез булып тора.

70. Мәетне тиешле рөхсәттән башка яисә билгеләнгән регламентларны бозып жирләү гамәлдәге законнар нигезендә жаваплылык китерә. Мәрхүмне күмү фактын дәрәс итеп билгеләү һәм раслау мөмкин булмау сәбәпле, вәкаләтле орган билгеләнгән үрнәктәге жирләү турында таныклык һәм зиратта үлгән кешене күмү турында белешмә бирергә хокуклы түгел.

5 нче бүлек. Ир-хатыны, якин туганнары, башка туганнары яисә законлы вәкиле булмаган мәетләрне (вафат булган) жирләү

71. Ир-хатыны, якин туганнары, башка туганнары яисэ үлгэн кешенең законлы вәкиле булмаса, мәетне жирләү яки жирләү мөмкин булмаса, шулай ук үлгэн кешене өйдә, урамда яки башка урында жирләү бурычын алган башка затлар булмаса, анын шәхесенең эчке эшләр органнары билгеләгәннен соң жирләү, сату нәтижәләре буенча вәкаләтле орган билгеләгән жирләү эше мәсьәләләре буенча махсулаштырылган хезмәт тарафыннан өч тәүлек дәвамында, үлем сәбәпләрен билгеләгәннен соң, жирләү эше мәсьәләләре буенча махсулаштырылган хезмәт тарафыннан башкарыла, әгәр башкасы Россия Федерациясе законнарында каралмаган булса.

72. Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән срокларда Эчке эшләр органнары тарафыннан билгеләнмәгән мәетләрне жирләү, әлеге органнарын ризалыгы белән, жәмәгать зиратларының аерым участкаларына жир бирү юлы белән, жирләү эше мәсьәләләре буенча махсулаштырылган хезмәт тарафыннан башкарыла.

73. Жирләү яки жирләү бурычын үз өстенә алган зат булмаса, мәетне өйдә, урамда яки башка урында жирләү, жирләү мөмкин булмаса, эчке эшләр органнары тарафыннан мәрхүмнең шәхесен билгеләгәннен соң, килешү нигезендә «Яңа Ибрай авыл жирлегә» муниципаль берәмлеге территориясендә урнашкан зиратларда теркәлгән һәм эшләүче зиратларны жирләү эше мәсьәләләре буенча махсус хезмәтләрне жәлеп итеп, жирләү юлы белән өч тәүлек эчендә мәетне (жәсәдләр) жирләү юлы белән "Яңа Ибрай авыл жирлегә" муниципаль берәмлеге территориясендә, әгәр башкасы Россия Федерациясе законнарында каралмаган булса. Бу максатта кирәксез мәетләрне (жәсәдләрне) жирләү, шулай ук шәхесләре билгеләнмәгән мәетләрне жирләү өчен зиратларда махсус участкалар булдырыла.

6 нче бүлек. Жирләү урыннарын теркәү һәм янадан теркәү

74. Зиратлардагы каберлекләр вәкаләтле орган тарафыннан мәжбүри рәвештә теркәлгә (янадан теркәлгә) тиеш.

Вәкаләтле орган жирләгән урыннарын кәгазь һәм электрон исәбен алып бара.

75. Жирләү урынын (каберлекне) теркәү вәкаләтле органның вазыйфай заты тарафыннан мәрхүмне жирләү процедурасы тәмамланганнан соң күмүне теркәү Кенәгәсендә башкарыла.

Каберлекләрне теркәү кенәгәсе 25 ел дәвамында вәкаләтле органда саклана, аннары муниципаль архивка саклануга тапшырыла.

76. Хужасыз жирләү урыннары барлыкка килүгә юл куймас өчен, жирләү (каберлекләр) урыннарын теркәү үлгән кешене жирләү бурычын үз өстенә алган физик затларга гына рөхсәт ителә

(жирләү урыннары (каберлекләр) фәкать үлгән кешене жирләү бурычын үз өстенә алган физик затларга гына рөхсәт ителә).

Мәрхүмне жирләү бурычын үз өстенә алган зат (күмелгән урын өчен җаваплы), жирләү урынын теркәү һәм исәпкә алу белән бәйле барлык мәсьәләләргә, шул исәптән тиешле документлар рәсмиләштерергә, жирләү процедурасы тәмамланганнан соң хисап язмаларын кертергә тиеш.

77. Жирләү урынын теркәгәндә мәетне жирләү бурычын үз өстенә алган затка билгеләнгән үрнәктәге жирләү турында таныклык, шулай ук каберлекләргә теркәү Кенәгәсендәге язу номерына туры килә торган теркәү номеры бирелә.

Вәкаләтле органның вазыйфай заты жирләү процедурасы тәмамланганнан соң күмелгән урында күмелгән теркәү номерын билгеләргә яки аның куелышын үз өстенә алган затның күзәтергә тиеш.

78. Күмелү турындагы белешмә таныклыкта күрсәтелгән күмелү урыны белән гамәлләр кылу хокукын раслаучы документ булып тора. Жирләү урыны өчен җаваплы яки аның вәкиле гаризасы буенча нотариаль расланган ышаныч кәгазе белән түбәндәге гамәлләр башкарыла:

- күмү корылмаларын урнаштыру;
- кабердә күмелгән бүтән затка күмелгән урын өчен җаваплы затның хокукларын һәм бурычларын тапшыру;
- мәетне яки аның жәсәдләрен минеральләштерү процессы тәмамланганнан соң гамәлдәге кабергә жирләү;
- жәсәдләргә яңадан жирләү (жәсәдләргә эксгумацияләү һәм күмү башка урында);

79. Жирләү урынын яңа затка яңадан теркәү турында карар кабул ителгәннән соң, вәкаләтле орган күмелгән урыннарны теркәү Кенәгәсенә тиешле язма кертә.

Күмелгән урын өчен яңа җаваплы кешегә күмелү турында белешмә бирелә. Жирләү турында иске белешмәләр вәкаләтле органга тапшырыла һәм утильләштерелә.

80. Билгеләнгән үрнәктәге белешмә югалган очракта, күмү урыны өчен җаваплы затка аның гаризасы буенча булган архив мәгълүматлары нигезендә дубликат бирелә.

81. Зиратта күмелү урынын раслау өчен жирләү урыны өчен җаваплы кешегә билгеләнгән үрнәктәге белешмә, үлгән кешене күмүне теркәү Кенәгәсендә яки мәетне турыдан-туры күмү фактын раслаучы дәлилләр булганда гына бирелә.

Каберлекләргә теркәү Кенәгәсендә мәгълүматлар яки үлгән кешене турыдан-туры күмү фактын раслаучы дәлилләр булмаганда, жирләү урыны өчен җаваплы кешегә үлгән кешенең биографик белешмәләре күрсәтелгән кабер корылмасы булуы турында белешмә бирелә.

7 нче бүлек. Каберлек корылмаларын урнаштыру тәртибе

82. Зиратларда каберлек корылмаларын эзерләү һәм урнаштыру элегә Тәртиптә каралган шартлар һәм Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Яңа Ибрай авыл жирлегә Башкарма комитетының гамәлдәге норматив актлары нигезендә башкарыла.

83. Каберләрдә каберлек корылмалары (кабер ташлары, һәйкәлләр, склеплар, кабер киртәләре, чәчәклекләр, цоколлар һ. б.) вәкаләтле органга күмелү урыны өчен җаваплы зат гаризасы буенча билгеләнә яки башкаларга алмаштырыла.

84. Эзерләнә торган һәм урнаштырыла торган каберлекләр башка күмелгән

урыннарға үтөп керергә һәм зиратны төзекләндерү һәм агымдагы карап тоту буенча эшләр башкаруға комачауламаска тиеш.

85. Каберлек корылмалары жирләү өчен бүлөп бирелгән жир участогы чикләрендә билгеләнә. Кабер ташлар, һәйкәлләр, стелалар, мемориаль такталар, башка истәлекле билгеләр куя участок читендә тыела.

86. Көпчәкле-кисү элементлары булган кабер киртәләрен урнаштыру тыела. Билгеләнгән каберлек корылмалары участок чикләрендә чыгыш ясаучы яки аларга бәйләүче частыларга ия булырга тиеш түгел.

Куела торган кабер корылмаларының биекlege- 2 (ике) метрдан да артмаска, кабер киртәләре- 80 см дан да артмаска мөмкин.

87. Зиратларда күмү корылмаларын урнаштыру, эшләр башланыр алдыннан һәм алар тәмамланганнан соң вәкаләтле орган белгечләре тарафыннан аларны урнаштыру эшләрен үткөрү технологиясен контрольдә тоту буенча махсус хезмәт көчләре һәм башка затлар тарафыннан башкарыла.

Әгәр дә жайланманың технологиясен үтәмәү билгеләнгән кабер корылмаларына, инженерлык челтәрләренә, аллея, юлларга, яшел үсентеләргә яисә тышкы төзекләндерүнең башка объектларына зыян китсүргә (бозуга, юк итүгә) китерсә, эшләрнең заказчысы вәкаләтле орган билгеләгән тәртиптә төзелгән дефект акты нигезендә китерелгән зыянны тулы күләмдә капларга тиеш.

88. Жирләү корылмаларын урнаштыруны грунт утырту белән бәйлә рәвештә үлгән кешене жирләгәннән соң бер елдан да иртәрәк башкарырга кинәш ителә.

89. Жирләү корылмалары жирләү урыны өчен җаваплы кешеләрнең милке булып тора, шуңа бәйлә рәвештә әлеге корылмаларны карап тоту һәм саклау бурычы йөкләнә.

90. Кабер корылмаларына (кабер ташларына, һәйкәлләргә) үлгән кеше турында дәрәс булмаган биографик белешмәләр белән язучулар төшерү тыела.

91. Жирләү урыннары өчен җаваплы яки каберләү корылмалары куелмаган, куелган таләпләргә туры килми торган гражданның, кисәтү алганнан соң 30 көн эчендә рөхсәт ителгән житешсезлекләренә бетерү кирәкlege турында кисәтәләр.

92. Вәкаләтле орган, ташландык жирләү урыны өчен җаваплы затны билгеләү мөмкин булмаганда, башка каберләр янына керүгә комачаулаучы киртә куелган очракта, кызыксынган гражданның катнашында комиссия тикшерүе нәтижеләре буенча, ташландык жирләү урыны коймасын өлешчә демонтажлау (урнаштыру) турында Карар кабул итәргә хокуклы. Башка каберләргә керү мөмкинлеген тәмин итү.

93. Коры-сары (авария хәлендәге агачлар), табигый бәла-казалар, урлашу һәм вандализм нәтижәсендә мөмкин булган зыяннардан иминиятләштерергә кинәш ителә.

8 иче бүлек. Каберләренә һәм каберлекләренә карап тоту, каберләренә хужасыз дин тану.

94. Күмүгә белешмә язылган затлар кабер өемнәре һәм яшел үсентеләренә (кабер ташы, һәйкәл, цоколь, чәчәк түтәлләре, киртәләр, күмелү турында кирәкле белешмәләр) үз көчләре белән яки башка затларны җәлеп итеп, тиешле хәлдә тотарга тиеш.

95. Кабер корылмасы (кабер ташы, һәйкәл) милекчәсе теләге буенча, күрсәтелгән милекчә һәм жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган

хезмэт арасындагы коймалар күмелгән урыннарға хезмэт күрсәтү, кабер өсте корылмасын (кабер ташларын) кабул итү, саклануга килешүләр төзелергә мөмкин.

96. Жирләнү турында мәгълүматлар тулысынча булмаганда (кабер ташы, һәйкәл, цоколь, койма юк, үлгәннәр турында мәгълүмат бирелгән билге, хач һ. б.) һәм жирләнүне 2 (ике) елдан артык карау өчен зират администрациясе бурычлы:

1) кабернең торышы турында акт төзү өчен жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмэт, попечительләр советы вәкилләре катнашында комиссия чакырырга;

2) каберлекне тәртипкә китерү кирәклегенә турында кисәтү-трафаретны күмүгә куярга;

3) әлегә каберлекне махсус китапта теркәргә;

4) жирсез жирләнүнең яки кабер өстендәге корылманың тарихи-мәдәни кыйммәтләре билгеләнгән очракта, аның тарихи һәм мәдәни ядкярләрен саклау һәм куллану турындагы законнар нигезендә сакланышын тәэмин итәргә кирәк.

97. Кисәтүдән соң бер ел узгач, кабер тәртипкә китерелмәгән һәм кызыксынган зат жирләнгән өчен җаваплылыкны раслаучы документаль дәлиләрне тапшырмаган очракта, жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган оешма попечительләр советы вәкилләре белән берлектә каберне һәм кабер корылмасын хужасыз дип тану турында карар кабул итәргә хокуклы.

98. Кабер өстендәге корылманы жирләү бурычын үз өстенә алган хужасыз затка жирләү турында акт төзегәннән соң, каберне һәм кабер өсте корылмасын тәртипкә китерү кирәклегенә турында заказлы хат белән кабат хәбәр жиберелә һәм, әгәр таләп үтәлми икән, акт төзелгәннән соң 3 ел узгач, ләкин кабер өсте корылмасы жирләнгән көннән 20 елдан да иртәрәк түгел, кабер ташы хужасыз дип таныла.

99. Кабер өстендәге корылмаларны сүтү тиешле акт белән рәсмиләштерелә. Әлегә участка кабат жирләү рөхсәт ителә, әмма кабер өсте корылмасы хужасыз дип табылган көннән соң 10 елдан да иртәрәк түгел.

100. Хужасыз каберләргә күмелү әлегә кагыйдәләр нигезендә башкарыла.

9 нче бүлек. Зиратларга бару кагыйдәләре

101. Зиратлар территориясендә халык җәмәгәт тәртибен һәм тынлыкны сакларга тиеш.

102. Зиратка килүчеләр хокуклы:

1) үлгән кешеләрнең жирләү урыннарына бару;

2) мәдәни билгеләнештәге объектларга бару;

3) күмү урыннарын карап тоту;

4) һәйкәлләрне һәм башка кабер корылмаларын урнаштыру, яңадан торгызу, яңадан төзү, каберлекләренә төзекләндерү, шул исәптән эскәмияләр кую буенча нинди дә булса капитал эшләр башкару;

5) зиратка автотранспорт чарасы белән керү;

6) дини горәф-гадәт үткәрү.

103. Дини йолалар гражданның тарафыннан дини оешмалар һәм конфессияләр билгеләгән горәф-гадәтләр буенча мөстәкыйль үткәрелә һәм әлегә тәртипкә һәм башка хокукый актларга каршы килмәскә тиеш.

104. Зиратлар территориясендә тыела:

1) йорт хайваннарын көтү, кош-корт тоту, этләр йөртү;

- 2) учак ягу, ком һәм балчык чыгару, дерн кисү;
- 3) грунт казып алу тыела;
- 4) һәйкәлләрне бозарга, территорияне чүпләргә;
- 5) яшел утыртмаларны кисәргә, чәчәкләрне өзәргә;
- 6) велосипедларда, мопедларда, мотороллерларда, мотоциклларда, чаңгы, чаналарда йөрү;

7) спиртлы эчемлекләр эчәргә, психотроп чаралар һәм наркотиклар кабул итәргә, хәмер һәм башка исерек хәлдә булырга;

8) территорияне металл ломнар, төзелеш һәм көнкүреш калдыклары һәм башка материаллар белән пычратырга һәм чүпләргә;

9) хайваннар күмү һәм корбан чалу;

10) күмелгән урыннарда агачлар һәм куаклар утырту;

11) аның ябылганнан соң зират территориясендә булу;

12) чит милекне үзләштерү, аны күчерү һәм башка үзидарә гамәлләр башкару.

105. Зиратлар территориясендә (чәчәкләр, күмелгән ритуал әйберләре, каберләрне төзекләндерү материаллары белән сәүдә итү) эшмәкәрлек эшчәнлегә алып бару тыела. Эшмәкәрлек эшчәнлегә бары тик махсус бирелгән урыннарда гына, Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Яңа Ибрай авыл жирлегә Башкарма комитеты рөхсәте белән генә башкарыла.

106. Жирләү урыннарын мәсхәрәләү яки юк итү Россия Федерациясе законнарында каралган җаваплылыкка китерә.

107. Мәрхүмне жирләү бурычын үз өстенә алган затлар (жирләү урыны өчен җаваплы затлар) тиешле:

1) тиешле документларны рәсмиләштерергә һәм күмелгән урында күмелгән теркәү номерының күмелү процедурасы тәмамлануга ук урнаштырылуына инанырга;

2) яңа күмелгән теркәү номерының күмелгән урында урнашуына; күмелгән урынны яңадан теркәгән очракта- искесен утильләштерү өчен вәкаләтле органга тапшырганнан соң, инанырга;

3) каберне, каберлекләрне, каберлекләрне, яшел үсентеләрне һәм күмелгән урыннар турында кирәкле мәгълүматларны тиешле хәлдә тоту;

4) кабер чокырларын, үләнне чабу, кабер өстендәге корылмаларны ремонтлау һәм буяу, якин-тирә территорияне периметр буенча 0,5 м арада, чүп-чар махсус билгеләнгән урыннарда алып, чистарту (контейнерлар);

5) планлы яңадан теркәү узарга.

108. Дини оешмалар вәкилләре үзләренен һәм башка конфессия вәкилләренә хөрмәт белән карарга, йолалар кылуга комачауламаска, женазаларны оештыру һәм үткәру белән шөгылләнүче персоналга жирләү тантанасын үткәргәндә үз функцияләрен үтәргә ярдәм итәргә тиеш.

109. Кабердәге әйберләрне, кабердәге ритуаль атрибутларны урлауда, жирләү урыннарын мәсхәрәләүдә яки юк итүдә гаеплеләр Россия Федерациясе законнарында каралган җаваплылыкка ия.

10 нче бүлек. Зиратларны карау буенча ижтимагый чаралар

110. Зиратларны карау буенча төп ижтимагый чаралар (шимбә һәм чәршәмбе өмәләре) ел саен апрель-май айларында, бәйрәмнәр һәм истәлекле даталар (Яз һәм Хезмәт бәйрәме, Жиңү көне), дини бәйрәмнәр һәм истәлекле даталар (Пасха,

Радоница, Ураза бэйрәме, Корбан бэйрәме һ.б.), сентябрь-октябрь айларында оештырыла.

111. Зиратларга хезмәт күрсәтүне гамәлгә ашыручы жирле үзидарә органнары һәм оешмалар, урып-жыю инвентаре бүлеп бирү һәм махсус техника бирү юлы белән зиратларда шимбә һәм чәршәмбе өмәләре үткәрүдә инициатив төркемнәргә һәм берләшмәләргә ярдәм итәләр.

112. Зиратларны карау буенча жәмәгать чараларын оештыруны Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Яңа Ибрай авыл жирлегә Башкарма комитеты башкара.

11 нче бүлек. Дини зиратларда эшчәнлекне оештыру

113. Бу бүлек дин тотучылар һәм мәрхүмнәрнең якын туганнарының элек шул ук дин буенча вафат булган диннәр белән янәшә жирләнгән булу хокукларын яклай.

114. Дин тоту зираты - жирләү объекты, аңа бер дин (конфессия) вафат булган кешеләр өчен жирләү урыннары, шулай ук үлгән кешеләрне жирләү һәм башка ритуаль хезмәтләр күрсәтү өчен билгеләнгән биналар, корылмалар һәм башка объектлар керә.

115. Дини зиратлар уставлары зиратларда дини йолаларны гамәлгә ашыруны күздә тоткан үзәкләштерелгән дини оешмалар тәкъдиме буенча төзелә ала.

Дини зиратны булдырганнан соң аның статусын иҗтимагый яки башкача үзгәртү рөхсәт ителми.

116. Дини конфессияләр карамагында булган жир кишәрлекләре аерым санала, уникаль кадастр номерларына ия һәм дини оешмаларга Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән вакытка һәм хокукта бирелә.

117. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Яңа Ибрай авыл жирлегә башкарма комитеты, тиешле дини берләшмәләр белән килешенеп, дини зиратларның эшчәнлек тәртибе билгеләнә.

Татарстан Республикасы
Аксубай муниципаль районының
«Яңа Ибрай авыл жирлеген»
муниципаль берәмлеген
территориясендә ритуаль хезмәтләр
күрсәтүне һәм күмү урыннарын
карап тоту тәртибенә 1 нче кушымта

Жирләүгә гариза формасы*

Жирләү эшенә мәсьәләләргә буенча махсулаштырылган
хезмәт житәкчесенә

_____ (вазыйфасы, юридик затның исеме, Ф.И.А.)

_____
_____

(кемнен: Ф. И. А., яшәү урыны,
элементә өчен телефон)

ГАРИЗА.

Улган туганымны күмүгезне сорыйм _____

_____ (фамилиясе, исеме, әтисенен исеме)
аның ихтыяр белдерүе нигезендә

_____ (кайда: туган кабергә яки буш урынга)
Кайда _____ елда вафат булган туганым күмелгән**

_____ (туганлык мөнәсәбәте, Ф. И. А.)
_ номермы участогында _____

_____ (квартал күрсәтергә/сектор/участок, зират исеме)
Кабердә бар*** _____ (кабер корылманың төрен күрсәтергә)

дип язылган _____
(Ф.И. А., элегрәк жирләнган кешенен туган, үлгән көннәре)

Мәгълүматларның дәрәслеген өчен тулы жаваплылык тотам.

Кушымта:

1) мәрхүмнен ихтыяр белдерүе (булганда);

2) үлем турында таньклык.

" ___ " _____ 20__ ел. _____
(имза) (имзаның расшифровкалау)

Татарстан Республикасы
Аксубай муниципаль районынын
«Яңа Ибрай авыл жирлеге»
муниципаль берәмлеге
территориясендә ритуаль
хезмәтләр күрсәтүне оештыру
һәм күмү урыннарын карап тоту
тәртибенә 2 нче кушымта

Күчереп жирләүгә гариза формасы

Жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслангырылган
хезмәт җитәкчесенә

_____ (вазыйфасы, юридик затның исеме, Ф.И.А.)
_____
_____

(кемнән: Ф. И. А., яшәү урыны,
элементә өчен телефон)

ГАРИЗА.

Күчереп жирләү өчен рәхсәт бирүегезне сорыйм

_____ (вафат булган (үлгән) белән туганлык дәрәжәсе; үлгәннен Ф. И. А.)

"__" _____ 20__ елда үлгән, жирләнгән _____

_____ (жирләнгән урын)

_____ (күчереп күмү урыны)
_____

_____ (сәбәп, күчереп күмү нигезе)

Күчереп жирләүгә каршы килеп чыккан башка туганнары юк.
Бирелә торган белешмәләрнен тулылыгы һәм дәрәслеге өчен тулы
жаваплылык тотам.

Кушымта:

- 1) _____ ;
- 2) _____ .

"__" _____ 20__ ел.

_____ (имза)

_____ (имзаның расшифровкалау)

Татарстан Республикасы
Аксубай муниципаль районының
«Яна Ибрай авыл җирлеген»
муниципаль берәмлек территориясендә
ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыру
һәм күмү урыннарын карап тоту
тәртибенә 3 нче кушымта

Муниципаль берәмлек территориясендә күмелгән урыннарны
теркәү Кенәгәсенә тигүл бите формасы

(жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәтнең атамасы)

Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының
"Иске Кармәт авыл җирлеген" муниципаль берәмлек территориясендә каберлекләргә теркәү кенәгәсе
№ — ;

(зират исеме)

Башланган " " 20__ ел.
Тәмам " " 20__ ел.

**"Яна Ибрай авыл жирлеге" муниципаль берэмлеге территориясенде каберлеклерне теркәу кенәгәсенен
эчтәлекле өлеше**

Жирләүн сң теркәү номеры	Мәрхүмн сң Ф. И. А	Мәрхүм нең яше	Үлем датасы	(Серия, номер) Үлем турында таньклыкн ың сериясе, номеры	Үлем турында таньклык биргән ГХАТның исеме	Күмү датасы	жир казучы нын Ф.И.А.	Квартал / секг / жирләү участогы номеры	Ф. И. А, моб. жирләү урыны өчен жаваплы телефоны
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Татарстан Республикасы
Аксубай муниципаль районының
«Яна Ибрай авыл жирлеген»
муниципаль берәмлеге территориясендә
ригуаль хезмәтләр күрсәтүне
оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту
тәртибенә 4 нче кушымта

160 x 110 мм зурлыктагы жирләү турында таныклык
титул кагазенең рәвешенә "Күмү турында таныклык" билгесе белән.

"Яна Ибрай авыл жирлеген" муниципаль берәмлеге зиратында жирләнү турында белешмә

1 нче бит

(жирләү эшен мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәтнең атамасы)

Жирлөү турында таныклык № _____

(жирлөү төрөн күрсөтөргө: ялгыз, гаилә, туганнар (гомуми), дәрәжәле, хәрби)
белән _____ түбәндәге адрес буенча урнашкан:
(зират исеме) _____

Күмөлгән урын өчен жаваплы затка бирелде _____
(фамилиясе, исеме, әтисенең исеме)

Мәрхүмнең каберен теркәү турында мәгълүмат _____
(фамилиясе, мәрхүмнен исеме, әтисенең исеме)
Туған көне " ____ " ____ 20 ____ ел.   Үлем датасы " ____ " ____ 20 ____ ел.
Күмелү датасы " ____ " ____ 20 ____ ел., № _____
(күмөлгән теркәү номеры);
квартал номерлары/ сектор/ жирлөү участогы _____ / _____ / _____
Жир кишәрлегенен күләме _____
(озынлыгы, киңлеге, м)

(жирлөү эше мәсьәләләре буенча махсулаштырылган хезмәт житәкчесе вазыйфасы)

имза) _____
(имзаны расшифровкалау)
М.У.

Таныклык бирү датасы " ____ " ____ 20__ ел.

3 нче бит

" ____ " ____ 20__ ел. Жирлөү _____ жирлөнгән буш урында мәрхүмнең теркәлгән,*

_____ (мәрхүмнең фамилиясе, исеме, әтисенен исеме)

Туган көне " ____ " ____ 20__ ел. Үлем датасы " ____ " ____ 20__ ел.
Күмелү датасы " ____ " ____ 20__ ел, № _____
(күмелгән теркәү номеры);

(жирлөү эше мәсьәләләре буенча махсулаштырылган хезмәт житәкчесе вазыйфасы)

имза) _____
(имзаны расшифровкалау)

М.У.

4 нче бит

" ____ " ____ 20__ ел вафат булган кешенен каберенэ кабат күмелү теркэлгән

_____
(мәрхүмнең фамилиясе, исеме, әтисенең исеме)

Туған көне " ____ " ____ 20__ ел. Үлем датасы " ____ " ____ 20__ ел.

Күмелү датасы " ____ " ____ 20__ ел., № ____
(күмелгән теркәү номеры);

_____
(жирлөү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт житекчесе вазыйфасы)

(имза)

_____
(имзаны расшифровкалау)

М.У.

5 нче бит

Кабер корылмасы (кабер ташы, койма) урнаштырылган һәм теркәлгән

" ____ " ____ 20__ ел № ____

Кабер корылманың (кабер ташлары, коймалар) үлчәмнәре һәм язу тексты килештерелгән.

_____
_____
_____
(кабер корылмасы материалының тасвирламасы (кабер ташлары, киртәләр), аның күләме)

_____ (жирлөө эше мөсөлөлөрө буенча махсулаштырылган хезмэт житкөчөсө вазыйфасы)

_____ (имзаның расшифровкалау)

М.У.

" ____ " ____ 20 ____ ел . кабер корылмасында (кабер ташларында) өстөмө текст

_____ (жирлөө эше мөсөлөлөрө буенча махсулаштырылган хезмэт житкөчөсө вазыйфасы)

_____ (имзаны расшифровкалау)

М.У.

6 нче бит

Жирлөө урыны өчен жаваплы зат белешмөлөгө.

Жирлөө турындагы таныктык зират администрациясе белән килештереп, таныктыкта күрсөтелгән күмү урыны белән гамәлләр кылу хокукын раслаучы документ булып тора.

Жирлөө урыны өчен жаваплы зат түбәндөгелөргә бурычлы:

1) каберне, каберлекләрне, яшел утыртмаларны тиешле хәлдә тотарга;

2) кабер калкулыкларын, үләннәрне чаптыруны, кабер корылмаларны ремонтлауны һәм буяуны, чүп-чар махсус билгеләнгән урыннарغا (контейнерлар) чыгарылган периметр буйлап 0,5м ераклыкта чистартуны үз вакытында башкарырга;

3) күмелгән урыннарны планлы рәвештә яңадан рәсмиләштерергә.

Агачлар төшү, стихияле бәла-казалар, урлаулар һәм вандализм нәтижәсендә зарар күргән корылмаларны иминиятләштерү тәкъдим ителә.

Зират территориясендә түбәндәгеләр тыела:

учак ягарга; ком һәм балчык табарга; дерн кисәргә; хайваннарны күмәргә; күмү урыннарында агачлар һәм куаклар утыртырга; ябылганнан соң зират территориясендә булырга; чиг кеше милкен үзләштерергә; аны күчсәргә һәм башка үзидарәле гамәлләр башкарырга.

*3 нче бит гайлә, туганлык жирләнүе очракта тулылана

Татарстан Республикасы
Акsubай муниципаль районының
«Яна Ибрай авыл жирлеген»
муниципаль берәмлеге территориясенде
ритуаль хезмәт күрсәтүләренә оештыру
һәм күмү урыннарын карап тоту
тәртибенә 5 нче кушымта

Таныклыкларны А4 (210 x 297 мм) форматы белән күмү турында
теркәү кенәгәсенен титул кәгазе формасы

(жирләү эше мәсьәләләре буенча махсушлаштырылган хезмәтнең агамасы)

КҮМЕЛҮ ТУРЫНДА БЕЛЭШМӨЛӨРНЕ ТЕРКӨҮ КИТАБЫ

(зират исеме)

Татарстан Республикасы Акsubай муниципаль районының «Яна Ибрай авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге
_____ нче номерлы

Башланган “ ” _____ 20__ ел.

Тәмам “ ” _____ 20__ ел.

Тағарстан Республикасы Ақсубай муниципаль районының
«Яна Ибрай авыл жирлегі» муниципаль беремлеге зиратына жирлену турында
белешмелер теркеу кенәгәсенен эчталекле өлеше

Жирлеу турында таныклы кның теркеу номеры	Жирлеу турында белешме бирү датасы	Жирлеу урыны өчен жаваплы затның Ф.И.О., адресы, телефоны	Күмелген урынның теркеу	Мәрхүмнің Ф. И. А	Үлем датасы	Жирлеу датасы	квартал/сектор/күмү участкагы номеры	Күмелу урыны өчен жаваплы кеше күмелу турында таныклык алу турында имза
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Татарстан Республикасы
Аксубай муниципаль районының
"Яна Ибрай авыл жирлегә" муниципаль берәмлеге
территориясендә ритуаль хезмәтләр күрсәтүне
һәм күмү урыннарын карап тоту
тәртибенә 6 нчы кушымга

Кабер корылмасын урнаштыруга гариза формасы

Жирләү эше мәсьәләләре буенча махсулаштырылган хезмәт житәкчесенә

_____ (вазыйфасы, юридик затның исеме, Ф.И.А.)

_____
_____
_____

(кемнән: Ф. И. А., яшәү урыны,
элементә өчен

телефон Гариза.

_____ күмелгән урында _____ куюны рөхсәт итүегезне сорыйм.
(мәрхүмнән Ф. И. А.) (кабер корылма исеме) урнаштыруны

№ _____ / _____
(квартал номерлары/сектор/жирләү участогы

_____ (зират исеме)

Каберләү корылмасын урнаштыру буенча эшләр башкарылачак:

1) _____
(Ф. И. А., юридик затның исеме, адрес)

2) _____
(Ф. И. А., юридик затның исеме, адрес)

Кушымталар:

- 1) паспорт күчermәсе;
- 2) күмелу турында таныклык күчermәсе;
- 3) кабер корылмасының проекты (эскиз, фотография, тасвирламасы);
- 4) кабер корылмасының жигештерүгә (сагып алуға) документларның күчermәләре

" _ " _____ 20__ ел. _____
(мөрәжәгать итүченең имзасы) (имзаны расшифровкалау).

Күмү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт карары:

_____
_____
_____

" _ " _____ 20__ ел. _____

(жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт жигәкчесе вазыйфасы)

_____
(имза) (имзаның расшифровкалау)

М.У.